

Grote Marktstraat 43
Postbus 66
2501 CB Den Haag
Telefoon 070 750 1578
Telefax 070 750 1501

MIRT Verkenning Haaglanden

Werknotitie: toekomstbeeld Haaglanden

Aan Openbaar
Van Projectteam Haaglanden

Datum 25 mei 2009
Betreft Ambitie/kleurennotitie

Cc

Inleiding

1. Een gemeenschappelijk kader

Een gezamenlijk en gedeeld beeld van de toekomst van Haaglanden is mede bepalend voor de vraag naar Ruimte & Bereikbaarheid in de periode 2020 -2040. Dit beeld en de knelpunten en kansen die daarmee gepaard gaan, vloeien voort uit drie ontwikkelingen:

- de bestaande situatie (2009) in combinatie met de te verwachten ontwikkelingen tot 2020 en de plannen in de regio die tot 2020 worden gerealiseerd (het referentiebeeld).
- de mogelijke macro-economische ontwikkelingen tot 2040 volgens scenario's.
- de ambitie van de regio in ruimtelijk-economische termen vertaald in een gezamenlijk en gedeeld beeld.

2.levert de basis voor een investeringstrategie....

Zo'n gedeeld beeld levert daarmee de basis voor de investeringsstrategie die we in de MIRT-Verkenning ontwikkelen. Het verbeteren van de bereikbaarheid staat hierbij voorop, in nauwe samenhang met de ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied.

Dat beeld geeft mede richting aan de (zoekrichting voor) oplossingsrichtingen voor zowel gesignaleerde kansen als knelpunten. Tegelijkertijd zal dat beeld invloed hebben op de nadere selectie van oplossingsrichtingen en de prioritering daarbinnen (trechtering).

3.en past bij de perspectieven van de deelnemende partijen

De ambitie/kleurennotitie van Haaglanden voor 2020 - 2040 baseren wij zo veel mogelijk op de nu bekende (beleids)ambities van de deelnemende partijen.

Op Rijksniveau gaat het om de nota Ruimte, de nota Mobiliteit, de structuurvisie Randstad 2040, de mobiliteitsaanpak en de Verstedelijkingsafspraken 2010 - 2020. Daarnaast zijn van belang de nationale adaptatiestrategie "maak ruimte voor klimaat" en de nota Krimp (nog niet beschikbaar).

Vanuit de Provincie gaat het vooral om de Provinciale Structuurvisie (in ontwikkeling en gepland voor vaststelling door PS in december 2009) en de visie op het regionaal openbaar vervoer (Zuidvleugelnet). Het PSV geeft een doorkijk tot 2040.

Werknotitie: toekomstbeeld Haaglanden

Voor het Stadsgewest Haaglanden is het Regionaal Structuurplan Haaglanden (april 2008) een belangrijk brondocument. Het RSP verwoordt de visie op de ontwikkeling van Haaglanden tot aan 2030.

De MIRT-verkenning, die de investeringsstrategie voor de periode tot 2040 betreft, zal voortborduren op de bestaande plannen van de betrokken partijen. Zeker voor de eerste periode van de MIRT-Verkenning is dat het geval: 2020 – 2028.

In aanvulling op de beleidsplannen zijn een aantal bestaande of in ontwikkeling zijnde gemeentelijke Structuurvisies van belang: o.a. Structuurvisie Den Haag 2020 'wereldstad aan zee', Ruimtelijke structuurvisie Delft 2030 en Structuurvisie Westland.

Daarnaast zijn beleidslijnen voor relevante thema's als de Greenport, Energie en Klimaatbestendigheid/ Wateropgaven (Waterkader Haaglanden) belangrijk.

4. Positie Toekomstbeeld ten opzichte van de Gebiedsagenda

Het Toekomstbeeld van Haaglanden maakt idealiter onderdeel uit van de (strategische) Gebiedsvisie (Hoofdstuk 3 van het MIRT-jaarboek) voor de Zuidvleugel. In de visie staan de contouren voor het gehele gebied (Leiden, Haaglanden, Stadsregio Rotterdam, Drechtsteden, Gouda). Vanuit de visie kunnen onderwerpen geagendeerd worden op de zogenaamde gebiedsagenda's. Vanuit de dynamische Gebiedsagenda kunnen nieuwe MIRT-Verkenningen worden opgestart. In dit geval is de gebiedsvisie en gebiedsagenda nog niet voorhanden en vindt een bottom-up proces plaats: de verschillende MIRT-Verkenningen (Haaglanden, Rotterdam, VAR) zijn voedend voor de Gebiedsagenda.

De Gebiedsagenda Zuidvleugel is nu in wording (initiatief opgepakt door de Regio) waarbij het BO-MIRT Zuidvleugel in oktober 2009 een besluit neemt over de gezamenlijke versie (rijk & Regio).

5. Bijzondere aandacht voor toekomst

Bij een van de in beschouwing te nemen scenario's is sprake van krimp: tot circa 2030 is dan sprake van groei; daarna treedt een kentering in. Per saldo zullen zowel de bevolking als de werkgelegenheid kunnen afnemen.

De krimp in de regio zal mogelijk ook invloed hebben op de bevolkingsomvang in Haaglanden en de verdeling van de bevolking tussen de gemeenten van Haaglanden. Dit heeft zijn invloed op de vraag naar ruimte, infrastructuur en andere ontwikkelingen) en daarmee de bereikbaarheid in de periode 2020 – 2040.

Wat willen partijen: de perspectieven

1. Haaglanden: RSP

In het RSP (2008) zijn belangrijke keuzes gemaakt en drie hoofddoelstellingen verwoord. De drie hoofddoelstellingen en de operationele vertaling daarvan luiden kortweg als volgt:

- 1. versterken internationaal concurrerende regio door de vier pijlers uit te bouwen en te benutten:**
 - het bestuurscentrum en de positie van stad van Vrede, Recht en Veiligheid;
 - het kenniscluster waaronder het Technologisch Innovatieve Complex te Delft, octrooicentrum Rijswijk en Internet Exchange te Zoetermeer;
 - de Greenport Westland - Oostland (agrologistiek);
 - toeristisch – recreatieve sector.
- 2. verstevigen van de regionaal stedelijke netwerken:**
 - ontwikkelen robuust groen raamwerk en inspelen wateropgave;
 - vergroten aantrekkelijkheid en toegankelijkheid groengebieden;
 - verbeteren van de verbindingen binnen en buiten Haaglanden;
 - creatief en innovatief stedelijk bouwen (stapelen en combineren).
- 3. het creëren van een aangename woon – en leefomgeving:**
 - hoog tempo herstructureren;
 - verbeteren kwaliteit van leefomgeving;
 - wijken en buurten die mensen stimuleren;
 - creëren van een schone, stille en veilige woonomgeving.

2. De provinciale ambities: PSV

In het (in wording zijnde) PSV staat een perspectief voor 2040 beschreven aan de hand van de vijf hoofdopgaven:

- 1. Concurrerend en aantrekkelijk internationaal profiel**
 - Binnen het netwerk van internationale centra draait het in Zuid-Holland vooral om de belangrijkste economische clusters: Den Haag, (recht en vrede), Mainport Rotterdam en de Greenports glas, bollen en sierteelt. Daarnaast gaat het om de kenniscentra van Leiden (Bio-Life-Science en van Delft / Drechtsteden (Deltatechnologie).
- 2. Duurzame en klimaatbestendige Deltaprovincie**
 - Klimaatbestendigheid betekent voor de provincie dat een functie of gebied robuust en veerkrachtig genoeg is om de effecten van klimaatverandering op te vangen.
- 3. Divers en samenhangend stedelijk netwerk**
 - Hoog kwaliteitsniveau van woon-, werk-, recreatiemilieus en overige voorzieningen.
 - Het OV-net vormt een optimaal samenhangend systeem, bestaande uit: de Stedenbaan, de regionale railverbindingen (Randstadrail compleet, metro, RijnGouwelijn, Hoekse Lijn, Merwedelingelijn) en de regionale busverbindingen.
 - Voor het wegennet is ingezet op een sterke verbetering van de externe bereikbaarheid en de interne samenhang. Voor ruimtelijke toevoegingen heeft de Zuidplaspolder ook na 2020 nog ruimte. Deze locatie heeft daarmee tot 2040 een ventiefunctie voor de Zuidvleugel.
 - Een robuuste groen- en waterstructuur in en rond het stedelijk gebied is een belangrijke drager van de stedelijke structuur en een voorwaarde voor leefkwaliteit van de bewoners en klimaatbestendigheid.
 - Hoogwaardige bedrijven- en kantorenlocaties zijn van belang voor het internationaal profiel en blijven vooral geconcentreerd in stedelijke centra en goed bereikbare knooppunten.

Werknotitie: toekomstbeeld Haaglanden

- De Greenport is feitelijk onderdeel van het samenhangend stedelijk netwerk. Voor de bestaande glasconcentraties (Westland, Lansingerland, Zuidplas, Pijnacker) is ingezet op de ontwikkeling tot innovatieve Greenports, waar kennis, handel, productie en logistiek duurzaam samengaan.

4. Stad en land verbonden

- Extra aandacht gaat uit naar de Delflandse Kust. Bereikbaarheid van de kust en de differentiatie van de verschillende badplaatsen is van belang.
- Zes landschapsparken vormen in 2040 de kern van het Parklandschap Zuid-Holland. Het gaat om Midden-Delfland/ Oude Leede, Land van Wijk en Wouden, Duin, Horst en Weide, Hollands Plassengebied, Rottewig-Bentwoud en IJsselmonde.

5. Vitaal, divers en aantrekkelijk landschap

- In grote lijnen gaat het om het Nationale Landschap Groene Hart, het landschap van de kust, en de Zuid-Hollandse eilanden met het Deltalandschap.

3. Het Rijk: ruimte, mobiliteit en verder.....

Nota Ruimte van VROM:

In de Nota Ruimte wordt het nationaal ruimtelijk beleid vastgelegd tot 2020, waarbij de periode 2020-2030 geldt als doorkijk naar de lange termijn. Hoofddoel van het nationaal ruimtelijk beleid is ruimte te scheppen voor de verschillende ruimtevrage functies op het beperkte oppervlak dat ons in Nederland ter beschikking staat. Meer specifiek richt het kabinet zich hierbij op vier algemene doelen:

- versterking van de internationale concurrentiepositie van Nederland;
- bevordering van krachtige steden en een vitaal platteland;
- borging en ontwikkeling van belangrijke (inter)nationale ruimtelijke waarden;
- borging van de veiligheid.

Uitwerkingen van de Nota Ruimte zijn onder andere de Nota Mobiliteit, de Agenda Vitaal Platteland, de Nota Pieken in de Delta en het Actieprogramma Cultuur en Ruimte.

Structuurvisie Randstad 2040 van VROM

De structuurvisie noemt vier leidende principes:

1. leven in een veilige klimaatbestendige groenblauwe Delta;
2. kwaliteit maken door sterke wisselwerking groen, blauw en rood;
3. wat internationaal sterk is, sterker maken;
4. krachtige, duurzame steden en regionale bereikbaarheid.

Voor de uitvoering van de visie zijn een aantal uitvoeringsallianties opgezet. Voor de MIRT-Verkenning Haaglanden zijn relevant: Metropolitane parken; Centrum & knooppuntontwikkeling; Stedelijke Transformatie en Stad van Vrede, Recht en Veiligheid (zie alliantie programma RS 2040).

Nota Mobiliteit van V&W

Uitgangspunt is dat mobiliteit een noodzakelijke voorwaarde is voor economische en sociale ontwikkeling. Een goed functionerend systeem voor personen en goederenvervoer en een betrouwbare bereikbaarheid van deur tot deur zijn essentieel om de economie en de internationale concurrentiepositie van Nederland te versterken.

De belangrijkste ambities tot aan 2020 zijn:

Weg: het realiseren van een betrouwbare en vlotte reistijd in 2020 over de gehele reis. Hierbij staat een integrale netwerkbenadering centraal (het hoofdwegennet en onderliggend wegennet worden als een samenhangend netwerk benaderd. Het doel is de betrouwbaarheid te verhogen en de reistijd te verminderen. Prioriteit ligt bij de hoofdverbindingssassen.

OV: Hier staat een integrale netwerkbenadering centraal. Dit betekent dat niet de modaliteit, maar de reiziger centraal staat. Alle overheden proberen het OV te verbeteren door het daar in te zetten

Een bereikbare toekomst begint vandaag

Werknotitie: toekomstbeeld Haaglanden

waar het sterk is en de kwaliteit meer af te stemmen op de gebruikers. De keten OV, auto en fiets wordt versterkt.

Greenports: Het beleid is erop gericht de ontwikkeling van de Greenports zodanig te sturen dat hun functie als Greenport op lange termijn behouden blijft en/of wordt versterkt. Belangrijk aspect daarbij is de wisselwerking tussen logistieke en ruimtelijke keuzes.

MobiliteitsAanpak van V&W

Doordat de files en het gebruik van het openbaar vervoer harder groeien dan in de Nota Mobiliteit is voorzien, zijn extra maatregelen op de korte termijn nodig. Deze zijn in de MobiliteitsAanpak uitgewerkt.

De MobiliteitsAanpak is erop gericht, dat:

- de afzonderlijke modaliteiten (openbaar vervoer, weg, fiets en vaarwegen) ieder voldoende kwaliteit en capaciteit krijgen om de verwachte vervoersgroei op te kunnen vangen;
- overstappunten voldoende kwaliteit en capaciteit krijgen om reizigers in staat te stellen makkelijk over te stappen tijdens hun reis. Hetzelfde geldt voor goederenoverslagpunten en verladers;
- reizigers goed geïnformeerd zijn over alternatieven, voor én tijdens hun reis, zodat slimme mobiliteitsplanning per dag vanzelfsprekend wordt.
- Reizigers en verladers gaan vanzelfsprekend een bewuste mobiliteitskeuze maken en ervaren dat ze écht iets te kiezen hebben.

In 2028 moet het mobiliteitssysteem van Olympische kwaliteit zijn. Dit is een robuust en samenhangend systeem met sterke verbindingen en sterke modaliteiten. Voor het robuuste mobiliteitssysteem zijn 10 concepten ontwikkeld voor sterke verbindingen en sterke modaliteiten.

4. Andere bronnen....

Structuurvisie Den Haag 2020, Wereldstad aan Zee

In deze Visie geeft Den Haag aan vier troeven te willen uitspelen:

1. multiculturele stad;
2. internationale stad;
3. een stad aan zee;
4. een monumentale residentie.

Den Haag wil via investeringen in groen, de openbare ruimte en de bereikbaarheid een kwaliteitssprong maken, groeien van 470.000 naar 515.000 inwoners (via 37.500 extra woningen) en 40.000 extra arbeidsplaatsen realiseren. Voor bereikbaarheid vraagt den Haag vooral aandacht voor het Randstad Rail Netwerk (Naar Kust, Zuid en Noord) en de Regionale Ringweg. Daarnaast noemt Den Haag vijf kanszones voor gebiedsontwikkeling: Centrum, lijn 11, de internationale kustzone, de Vlietzone en de schakelzone Lozerlaan.

Structuurvisie Delft;

De ambitie is te komen tot een "verbonden, dynamische en duurzame stad". Daarbij worden 3 perspectieven gehanteerd. Centraal staat de stad als eenheid. Als ingezoomd wordt zie je dat Delft is opgebouwd uit een palet van buurten. Als we uitzoomen, zien we dat Delft onderdeel is van het stedelijke netwerk van Haaglanden, Zuidvleugel en Randstad.

Opgaven zijn o.a. robuuste en continue groenstructuur inclusief duurzame waterstructuur (waterberging) & stedelijke ruggengraat (perspectief stad), realiseren van aantrekkelijke en herkenbare woonmilieus & evenwichtig voorzieningenniveau (perspectief buurten), herkenbare stad in sterke groenstructuur en het benutten van kansen van historische binnenstad en TIC (perspectief stedelijke netwerk).

Visie Greenports 2040 "excelleren" (oktober 2009):

Werknotitie: toekomstbeeld Haaglanden

Greenport(s) Nederland kiest op weg naar 2040 voor excelleren. Dit betekent proactief huidige knelpunten en kansen oppakken en daarmee een forse stap vooruit zetten en het internationale marktleiderschap verder versterken. Dit gebeurt langs vijf sporen: verdienen, versterken, verbinden, vernieuwen en verduurzamen.

Dit resulteert onder meer in:

- verdubbeling van de productiewaarde;
- multifunctionele tuinbouwclusters;
- nieuwe Europese infrastructuur voor verslogistiek;
- internationale 'koploperspositie' op het gebied van kennis en innovatie;
- leidende mondiale rol in de verduurzaming van de tuinbouw (water, energie, gezondheid).

Visie Greenport Westland 2020 (maart 2005):

De Visie Greenport Westland 2020 schetst het ruimtelijk kader voor toekomstige ontwikkelingen op hoofdlijnen in de gemeente en daarbuiten in woord en beeld. Gestelde doelen zijn:

- De herstructurering van oude glastuinbouwgebieden moet slagen;
- Duurzame glasgebieden moeten zoveel mogelijk behouden blijven;
- Ruimte moet geboden worden aan tuinbouwgerelateerde bedrijvigheid;
- Verduurzaming van het complex zal verder gestalte moeten krijgen;
- Meervoudig ruimtegebruik is zeer gewenst;
- Het niveau van kennis en innovatie dient verder versterkt te worden;

Opvallend punt:

Op lange termijn (na 2020) zal in de gemeente het areaal glas verder afnemen als gevolg van de toenemende concurrentie van andere ruimtevragende functies. Daarvoor moeten oplossingen gevonden worden. De toekomst van het glas ligt volgens de visie ook zuidwaarts. Op de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden worden in principe grote mogelijkheden voor uitbreiding van de glastuinbouw gezien.

5. De visies in een oogopslag:

De analyse van de verschillende visies en ambities resulteert in het volgende beeld:

Ambitie	RSP	PSV	Nota Ruimte & Randstad 2040	NoMo & Mobiliteitsaanpak
Internationale allure	Versterken Internationaal concurrerende regio	Concurrerend en internationaal profiel	Wat internationaal sterk is, sterker maken	
Netwerken & mobiliteit	Verstevigen van regionaal stedelijke netwerken	Divers en samenhangend stedelijk netwerk	Krachtige duurzame steden en regionale bereikbaarheid	Samenhangend en robuust mobiliteitssysteem, Sterke verbindingen tussen modaliteiten
Aantrekkelijk wonen	Versterken aangename woon- werkomgeving		Krachtige duurzame steden en regionale bereikbaarheid	
Klimaatbestendig		Duurzame en klimaatbestendige deltaprovincie	Leven in een veilige klimaatbestendige groenblauwe Delta	
Natuurlijk		Stad en land verbonden Vitaal, divers en aantrekkelijk landschap	Kwaliteit maken door sterkere wisselwerking groen, blauw en rood	

Een bereikbare toekomst begint vandaag

Werknotitie: toekomstbeeld Haaglanden

Het Toekomstbeeld samengevat

Het toekomstbeeld voor de periode tot 2040 laat zich als volgt samenvatten:

Een in internationaal opzicht verrassende metropool met unieke "best of class" kenmerken (Haven, Delft, Veiling, UN-instituten, Mesdag, Koningshuis.....)

Een sterke internationaal georiënteerde en duidelijk herkenbare regio met een bijbehorend niveau aan multimodale ontsluitingen waarbij ook de verschillende gemeenten onderling uitstekend zijn verbonden. Het woon en werkklimaat is van hoog niveau door een stevige verankering van groen-blauwe structuren in combinatie met de verdere verdichting van de bebouwing. Via herstructurering vindt een kwaliteitsimpuls plaats waarbij deze zodanig is vormgegeven en combinatie met betere ontsluiting per OV en weg, dat deze ook toekomstvast is in geval de groei in bevolking en werkgelegenheid afzwakt. Het regionale openbaar vervoer levert een belangrijke bijdrage aan de bereikbaarheid. Waar mogelijk is zowel bij ruimte als bereikbaarheid klimaatbestendig geopereerd. Daarnaast leiden de ruimtelijke en bereikbaarheidsinterventies per saldo tot een veiliger en aangename leefklimaat.

Voor Haaglanden is dit toekomstbeeld te concretiseren aan de hand van de vier economische pijlers die de internationale concurrentiepositie verstevigen, en twee voorwaardelijke pijlers:

Versterken van Haaglanden als bestuurscentrum en als Stad van Vrede, recht en Veiligheid. Den Haag komt - mede door de Alliantie - internationaal sterker op de kaart omdat het aantal internationale (kennis) instellingen en gebeurtenissen sterk toeneemt. Een clustering van aanvullende nieuwe internationale activiteiten rond het World Forumgebied wordt nagestreefd. De "back office" activiteiten en ondersteunende dienstverlening vinden elders in de stad plaats waaronder op de Binckhorst en rond het Trekvljettrace. De ontwikkelassen naar buiten zijn de A12 en de A13.

Versterken van de Greenports, en met name de handelsactiviteiten en afgeleide logistieke activiteiten. Met het cluster rond Aalsmeer is de Greenport internationaal een van de beeldbepalende activiteiten voor Nederland. Haaglanden zet in op een verdere versterking en ondersteunt de Innovatiekracht van de sector waar mogelijk. Het Westland glas blijft bestaan volgens de contouren van 2020 waarbij vrijvallende percelen glas als primaat houden. De logistieke operaties rond de veiling moeten op topniveau kunnen worden afgewikkeld.

Versterken van het Kenniscluster rond Delft (TIC). Delft onderhoudt niet alleen sterke banden met de instituten in Den Haag (nieuwe combinaties van kennis: technologie & veiligheid; technologie & recht). Maar ook met de andere kenniscentra zoals die van Leiden, Amsterdam, Utecht en Wageningen. Door gezamenlijke en gefocuste aandacht wint Nederland positie als kennisland en wordt de Lissabon agenda alsnog gerealiseerd. Haaglanden is hoogwaardig ontsloten en (extern) verbonden, onder meer door de directe verbindingen met de Airport R-DH. Mocht ooit worden gestart met de realisatie van de HSL-Oost, dan is de Stadsregio Haaglanden in de metropolitane regio daarvoor het startpunt.

Versterken van de Toeristisch Recreatieve as Zoetermeer – Kuststrook waardoor een in het oog springende bijdrage wordt geleverd aan het toeristisch-recreatieve profiel van Nederland. Het gemengde beeld Kust – World Forum - Binnenstad – en sportcity Zoetermeer is aantrekkelijk en biedt de regionale, de nationale en de internationale bezoeker vertier waarbij ontspanning hand in hand gaat met kennisontwikkeling. De verschillende regionale spots zijn onderling en extern goed ontsloten per auto en per openbaar vervoer.

Versterken Samenhangende Netwerken. Naast het steviger maken van de relaties tussen de kernen in Haaglanden is de Metropolitane regio Rotterdam – Den Haag belangrijk. De

Een bereikbare toekomst begint vandaag

Werknotitie: toekomstbeeld Haaglanden

samenwerking tussen Den Haag en Rotterdam zal veel sterker worden zodat het Zuidelijke deel van de Randstad aan kracht wint. Die samenwerking zal op tal van terreinen plaatsvinden; ook bij Ruimte & Infrastructuur/Mobiliteit. Juist op die terreinen kunnen maatregelen de samenwerking ondersteunen. Heel concreet is dit aan de orde wanneer we de infrastructuur en de kwaliteit van de Ruimte op "Olympisch Niveau" brengen (is een mogelijk scenario wanneer Nederland zich kandideert voor 2028) en den Haag samen met Amsterdam, Rotterdam en andere steden de nodige faciliteiten (onderdak en sportfaciliteiten - strand en water gerelateerd) biedt voor die spelen. De beslissing over het gastland valt 7 jaar eerder, dus uiterlijk 2021.

Verhogen Kwaliteit leefomgeving. Een hoge kwaliteit van de leefomgeving is voorwaardelijk voor het versterken van de internationale concurrentiepositie. Dit betekent het realiseren van een aangename woonomgeving (o.a. kwaliteit impuls via herstructureren), klimaat bestendig bouwen en het versterken van het landschap inclusief de wisselwerking. Bij alle oplossingsrichtingen voor de gesignaleerde problemen zal steeds de vraag aan de orde zijn hoe de kwaliteit van de leefomgeving kan worden verbeterd. Dit betekent zorgvuldige overwegingen bij de aanpassing van bestaande en de inpassing van nieuwe infrastructuur tot en met het aangrijpen van daarop gerichte kansen wanneer projecten worden overwogen (variërend van werk met werk maken tot het combineren van aanleg infra met realisatie waterkering).